

ומיחל.

Overview

The ברייתא states that one who bought wine from the כותים, and needs to separate מע"ר from them; says, 'two לוגין which I will separate will be תרומה, ten are מע"ר, nine are מע"ש, and he is 'מיחל' and may drink the wine immediately. There is a dispute between רש"י and תוספות how to interpret the word 'ומיחל'.

פירש בקונטרס מחלל בדבורא בעלמא על המעות ושותה בלא הפרשה¹ -

explained, he exchanges the מע"ש on money which he has, merely with words, and he drinks the wine without separating the מע"ש.

disagrees: תוספות

ואין נראה דדוקא גבי דמאי² קתני בהך משנה בסיפא³ ומחלל על המעות לפי שקבע לו מקום -
And this does not appear to be correct, for only regarding דמאי does this משנה state in the סיפא, 'and he exchanges it for money', because he designated a place for the מע"ש -

דקתני התם מעשר שני בצפון או בדרום דהוי כמו הפרשה -

For that משנה states, the he designates the place of the מע"ש in the north or in the south of the pile of figs, which (this קביעת מקום) is considered like separating it -

דבערב שבת בין השמשות⁴ איירי כדאמרין בתוספתא (דמאי פרק ה'⁵) (דקתני וקדש עליו היום)⁶ -
For that משנה is discussing a case where it was ערב שבת בין השמשות as it states in the תוספתא (and קדש עליו היום) -

ולכך בדמאי יכול לקבוע לו מקום⁷ דספק חשכה מעשרים את הדמאי⁸ -

¹ According to רש"י, right now he can be מחלל the מע"ש on money which he has, by merely saying that the nine לוגין of מע"ש in this barrel shall be exchanged for money in my house, and later he need only separate תרומה (two לוגין) and מעשר (ten לוגין), but he need not separate מע"ש since he was already מחלל the מע"ש on money (which is now מע"ש money).

² דמאי is produce which was bought from an הארץ עם, where we are uncertain whether he was מעשר or not. The חכמים obligate us to be מפריש מעשר from דמאי.

³ דמאי פ"ז מ"ה.

⁴ It seems that תוספות maintains that both the cases of כותים and דמאי is on ש"ב ביה"ש. However רש"י בד"ה מבין (on the 'תרומ' מ' learns that it was on a weekday, and he had no כלים (טהורים) in which to place the מע"ש).

⁵ ה"ו.

⁶ The תוספתא deletes what is in the parenthesis and inserts instead 'ועדיין לא קידש'. In our תוספתא it states neither; rather it states מפריש שבת ושכח ולא הפריש, indicating that we are discussing either שבת ביה"ש or שבת.

⁷ Once we are קובע מקום it is considered as if we were מפריש, and therefore one can be מחלל. However if there was no מקום, just words alone, it is not considered a הפרשה and there can be no חילול since we do not have a defined מע"ש. See 'Thinking it over' # 2..

⁸ One may not be מפריש on שבת and even on ש"ב, except for דמאי which we can be מפריש during ביה"ש.

So therefore by דמאי, since it is ביה"ש he can designate a place for the מעשרות, for the rule is **that when it is questionable whether it is night, we may tithe the דמאי** - אבל בכותים הוי ודאי⁹ ולכך לא קתני גבי כותים מעשר שני בצפונה או בדרומו -

However by הכותים it is certainly not מעושר, so therefore the **it is certainly not מע"ש is in the north or south** - ולא קתני נמי ומחלל על המעות כדקתני גבי דמאי -

And it also does not state and he exchanges it for money, because since there is a מחלל ומיחל cannot mean מחלל it even ביה"ש; therefore one may not separate it or be חיוב מעשר as רש"י explained it.

In summation; there are two parts to the משנה/ברייתא: in the רישא we are discussing כותים where the מספק is חיוב לעשר דמאי where we are discussing סיפא where the חיוב לעשר is certain, and in the סיפא we are discussing דמאי where we are permitted to be מע"ש, the משנה/ברייתא states בצפונה מע"ש, and it also states על המעות ומחלל; however in the רישא regarding כותים where we cannot be מע"ש, and it states קביעות מקום there can be no חילול. בצפונה וכו' does not state משנה ביה"ש.

ומיחל' offers his interpretation of תוספות:

אלא מיחל פירושו מתחיל -

Rather, 'מיחל' means he begins to drink -

או כמו שפירש רבינו תם דמיחל כמו מיהל בה"א¹⁰ -

Or as the ר"ת explained it that מיחל should be read like מיהל with a ה"א (instead of a ח) -

פירוש מערב במים ומוזג כמו סבאך מהול במים (ישעיה א'¹¹) -

Meaning, he mixes it with water and dilutes it, as is written 'Your drink is diluted (מהול) with water'

ואחר שבת יפרישו מעשר ראשון ושני כדקתני בתוספתא -

And after שבת they separate מע"ר and מע"ש as it states in the תוספתא -

עשרה הבאים אחריהם תשעה הבאים אחריהם¹² -

Ten that come after them (after תרומה) are מע"ר, nine that come after them מע"ש (מע"ר) -

דכיון שאינו יכול לקבוע לו מקום¹³ אם היה שותה בלא הפרשה הוה שותה טבל למפרע:

⁹ See תוס' ד"ה שני on the 'עמוד א' that כותים are not מפריש even תרומה (when they sell it).

¹⁰ The letters [אח"ע] (מהגרון) are interchangeable.

¹¹ פסוק כב.

¹² (אחריהם) as it states תרומה after מע"ר (the שבת after תרומה ומע"ר) are separated just as the תוספות proof is that the רש"י agrees to; the same thing is regarding מע"ש that it too is אחריהם after we separate מע"ר, but not before. See 'Thinking it over' # 1.

¹³ We are now discussing specifically מע"ש (which according to רש"י he does not need to be מפריש later since he was already מחלל it), therefore if he will now drink the wine without מע"ש later, it will turn out that he drank חילול (see footnote # 7) since the חילול was not effective for there was no קביעות מקום so there can be no חילול.

הפרשה For since he cannot designate a place for it, if he would drink without **טבל** he would retroactively be drinking.

Summary

According to רש"י the word 'ומיחל' means he can exchange the wine for money, and according to תוספות he cannot do it on ביה"ש (since it is טבל), rather ומיחל mean either he begins to drink or he dilutes the wine.

Thinking it over

1. תוספות proves from the תוספתא that the מע"ש is separated after שבת just like the תרומה ומע"ר since it says אחריהם.¹⁴ Why did not תוספות bring proof from our עתידי להפריש וכו' עשרה וכו' תשעה מעשר שני, which states, משנה/ברייתא?¹⁵

2. תוספות makes an issue that by דמאי it states בצפונה או בדרומה, however by כותים it does not state בצפונה או בדרומה (for this is ספק and this is ודאי).¹⁶ However there seems to be a simple explanation for this difference, for the דמאי of משנה is discussing (a pile of) figs (which is stationary), so therefore one can designate a place וכו' בצפונה, however here by כותים we are discussing wine, so one cannot designate a place, for the wine will get mixed up; it is not stationary!¹⁷

¹⁴ See footnote # 12.

¹⁵ See 36 # אוצר מפרשי התלמוד and תוספות יומא נה, ב ד"ה הלוקח.

¹⁶ See footnote # 7.

¹⁷ See תפארת יעקב.